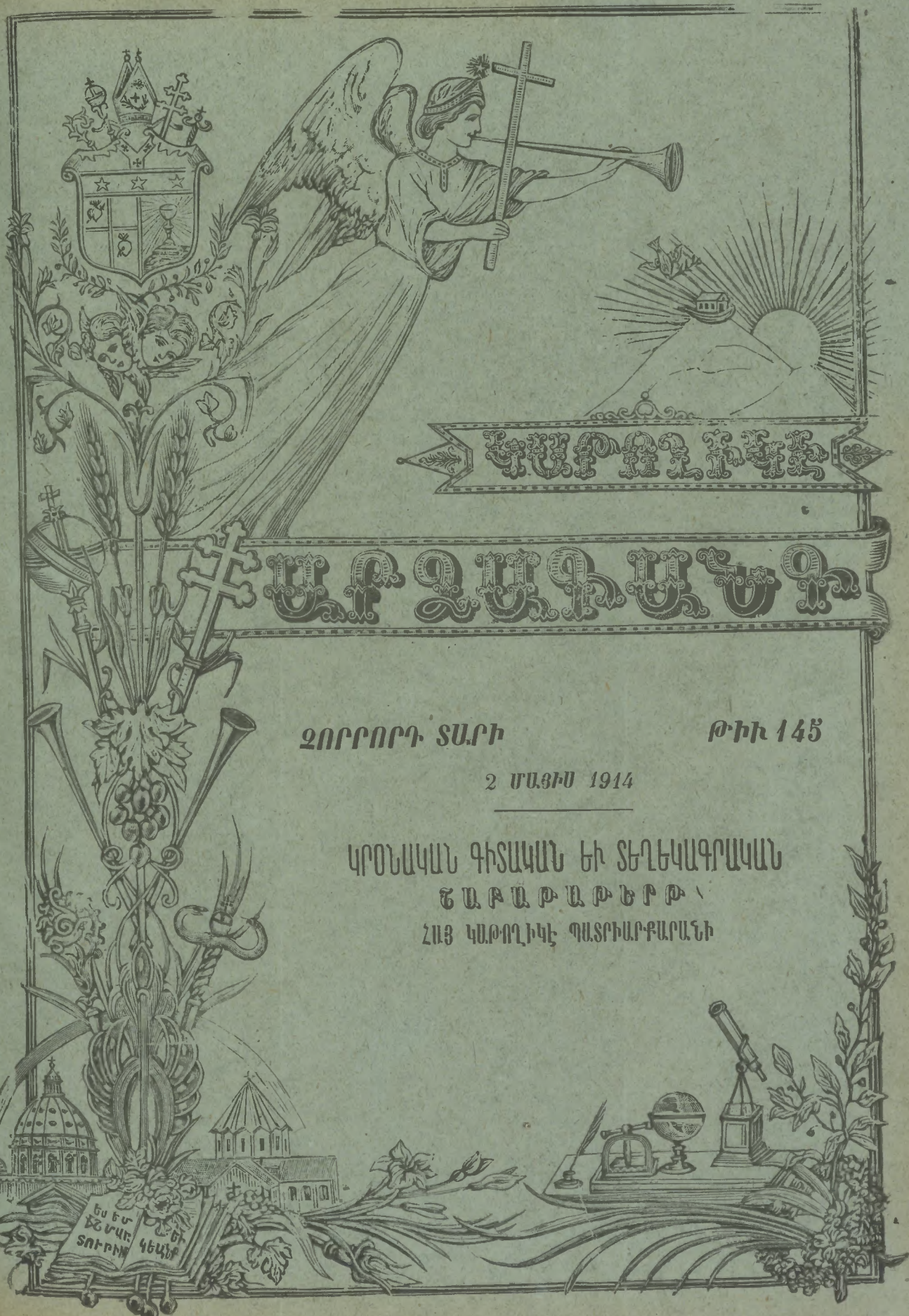

ՀԱՅԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱՐԹԱԹԱԹԵՐԹ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 145

2 ՄԱՅԻՍ 1914

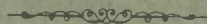
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

ԵՍ ԵՄ
ԵՆՆԻ
ՏՈՒՐԻՆ

ՏՕՂԱՑՈՅՑ

Մայիս	3	†	Կիր.	գկ.	Դ.	Կարմիր	Կիւրակ:
	4		Բշ.	դձ.	ԻԳ.	or	Յինանց :
	5		Գշ.	դկ.	ԻԴ.	or	Յինանց :
	6		Դշ.	ւձ.	ԻԵ.	or	Յինանց :
	7		Եշ.	ւկ.	ԻԶ.	or	Յինանց :
	8		Ուր.	բձ.	ԻԷ.	or	Յինանց :
	9		Շք.	բկ.	ԻԸ.	or	Յինանց :

ԿԱԹՈՂՈՍԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱՆԱԹԱԹԵՐԹ

Զորրոդ սարի ② 2 Մայիս 1914 ② Թիւ 145

«Մերական Քահանայապետն Պիոս Ժ. կը մտքէ որ Կարողիկէ Արձագանգ շարքաքերը շա-
բունակէ Հայաստանի կարող իկէ ժողովրդոց մէջ, մանաւանդ ի գաւառս, փրկարար առաքելութիւն մը կա
թառել, ի բարգաւաճման կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար
Մերական Հայրն սրտագին կ'օրհնէ յիշեալ Շարքաքերը, ինչպէս նաեւ ամոր խմբագիրներն եւ ընթերցողներն»:

Նամակ Կարդ. Մէրի ժէ Վալի, առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս Ժ. Թեոքեան, Հայ Կարողիկէ Պատրիարք Կիլիկիոյ
23 Նոյեմբերի 1912, քնդ 60780 քուանմարտ:

ԴԵՊՔԵՐ ԵՒ ՍԿՋՐՈՒՆՔՆԵՐ

ՈՒՍՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Ստանունեն

Ի Սամսոն տեղի ունեցաւ հանդիսիւ Տը-
րապիզոնի թեմական Քերջ հաստատութենէն
նորընծայ Մեղքոնեան Երանուհւոյ Ուխտա-
ղութիւնը: Հանդիսապիրն էր Արհի. Վիճա-
կաւորնիս, որ ըստ պատշաճի քարոզ մը խօ-
սեցաւ: Կ'արժէ որ ամիրտիկենք անոր իմաստ-
ներէն քաղուած մը, որ կրնայ պատեհ առիթ
և հեղինակաւոր հերքում մը նկատուիլ այն
տղեղ ու անվայել հրատարակութեանց, ու-
րոնք այս կողմերն ալ երեւան կու գան գոե-
հիկ գրիչներէ՝ վարկաբեկ ընելու համար մա-
նաւանդ Կաթողիկէ կղերն, և ծանօթ է ինչ
դիւմամբ:

Ուխտաղութիւնը խորհրդական մ'է և
ո'չ խորհուրդ, վիճակի մը հանդիսաւոր ընս-
րութիւնն է և ո'չ ձեռնաղրութիւն: Անով
Աստուծոյ սիրոյն նուիրուած անձը կուգայ
կամովին զոհելու զինքն և ինչ որ իրենն
կրնայ ըլլալ՝ աւելի մօտէն ծառայելու համար
Աստուծոյ: Հետեւելով աւետարանական հրա-
ւէրին: «Եթէ կ'ուզէ մէկը ետեւս գալ, բո'ղ
ուրանայ իր անձը, առնու խաչը եւ գայ ե-
տեւս: Վասն զի ով որ կ'ուզէ իւր անձը
կենդանի պահել՝ գայն կորսնցնելու է, եւ
ի՞նձ համար կեանքը կորսնցնողն պիտի գտնէ
զանի» (Մատթ. Ժ. 24. 25. Մրկ. Ը. 34.
ՂԿ. Թ. 23.):

Սակայն կը լսուի աշխարհը՝ որ կը հեգ-
նէ, մարմինը՝ որ կ'ապստամբի, սատանան՝
որ կը վարազանայ ասոր դէմ: Լպիրշ ու լկտի
հրատարակութիւններ կը շրջին հրթիռ, վար-
կաբեկ ընելու համար աստուածային հրաւէ-

րին հետեւողներու վիճակը. Հոգ չէ մուրն ալ պէտք է՝ գոյներ ցայտեցնելու և աչքառու ընելու համար. չարախօսութիւններն երեւան պիտի հանեն առաքինութիւնը. Ասկից չի վախնար ո՛չ Կաթողիկէ Եկեղեցին, ո՛չ անոր ծառայող կուսակրօններու հաւատարիմ քանակը. Ընդհակառակն համոզուած են անոնք, ըստ Առաքելոյն, և անոնց հետ ճշմարիտ քրիստոնեայք թէ՛ զգայաւոր մարդն չի կրնար ըմբռնել ինչ որ հոգեկան է, և ասոր համար անկուճ մը, սխալ մը, չարութիւն մը՝ յաճախ յերկրուած պատրուակ կ'ըլլայ հայհոյելու ամբողջ սրբութեան դէմ. Եւ հոս է միայն որ կ'արժէ ձայն բարձրացնել, բժիշկի մը ապիկարութիւնը, գիտնականի սխալը, նաւորդի մը նաւաբեկութիւնը չենք տեսներ թէ բանաւոր առիթ ըլլայ բժշկութեան, գիտութեան, նաւորգութեան դէմ ելլելու:

Ինչէ՞ն է որ մէկուն միւսին անկումով ամբողջ դասակարգի մը դէմ ատելութիւն կը թելադրուի. Իրա՞ւ են ամէն զրոյցներ, Կըրնա՞յ արդարանալ կուսակրօնութեան դէմ յարձակումը:

Երկու բառ՝ այս հարցումներուն, աւելի չարժեք. Վերցուցէ՛ք, ըսաւ, տարիներ առաջ Գերմանացի դիւանագէտ մը, վերցուցէ՛ք Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջէն կուսակրօնութիւնը և դիւրաւ զայն պիտի տապալենք. Ահա՛ ուսկից կը մեկնի ատելութիւնը. Այդ ատելութիւնը ընդհանրացնելու է, ուստի զրպարտութեան ալ ձեռք զարնելու է, ահա՛ չարութիւնը. Մարդը միայն անասուն հնթադրելու է, ահա սխալը. որով միայն կուսակրօնութեան դէմ յարձակումը կրնայ արդարանալ, ուսկից սքաւալղծերու գարշելի վոհմակը՝ Լուտերն ալ մէջը. «Խոզ յուացեալ՝ րնդ սիղմ քաւալեալ» (Բ. Պետ. Բ. 22):

Ինչ է այս մասին աստուածային կարգադրութիւնը, որուն կը հետեւի Կաթողիկէ Եկեղեցին. Բրիտոս Տէրն մեր ըսած է թէ «Են ներքինի՝ որ զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս վասն արքայութեան երկնից, որ կարողն է ցանել ցարցի» (Մտթ. ԺԹ. 12) Կուսակրօնութեան կ'ականարկէ, որ կա-

մաւոր եղած է միշտ. Հետեւաբար իբր կատարելագոյն ճամբայ Աստուծոյ ծառայելու ընդհանուր ընթացքէն վեր և քիչերուն վերապահուած վիճակ մը կազմած է. Բայց որովհետեւ վասն արքայութեան երկնից, ընտրելագոյն վիճակ մըն է, ուստի Բրիտոս զայն հրեշտակաց վիճակին համեմատած է (Հմտ. Մտթ. ԻԲ. 30) և եկեղեցին Պօղոս Առաքելոյն հետ զայն յանձնարարած է և նախապնծար համարած է. «Ջայս ասեմ ներելով եւ ոչ հրաման ցալով. քանզի կամիմ եք ամենայն մարդ յինեք իբրեւ զիս». «Այլ վասն կուսանաց հրաման ինչ ի Տեառնե ոչ ունիմ, բայց խրաւ ցամ, համարիմ քե այնպէս յաւիցեք». Անոր համար. Կապեալ ես ի կիմ՝ մի՛ խնդրեք արձակել, արձակեալ ես ի կնոջե, մի՛ խնդրեք կիմ»: Բայց բնականաբար Աստուծոյ նուիրուողն Աստուծոյ միայն հաճոյանալու համար վայել է որ կուսակրօն ըլլայ. «Ձի որ անկիցն է՝ հոգայ զՏեառն քե որպէս հանոյ լիցի Տեառն». «Ինչպէս, «Որ կանամբին է, հոգայ զաւսարհիս» (Ա. Կոր. 1):

Սակայն կուսակրօնութիւնը տեղի կըրտայ զեղծումներու. — Ինչ բան զերծ է զեղծումէ, աւելի շատ չէն ամուսնական վիճակի զեղծումներն. և այսու հանդերձ ամուսնական վիճակը չի դատապարտուիր. Ազատ սիրոյ շատագոյններն, որ ամէն ապականութեանց թոյլտուութիւնն կ'ուզեն քալեցնել իբրեւ օրինաւոր, ինչո՞ւ համար արդեօք այսքան նախանձախնդրութիւն կը յայտնեն կուսակրօնութեան անհաւատարիմներու դէմ. Կուսակրօնութեան առաքինութիւնն է որ իրենց անախորժելի կ'ըլլայ, ո՛չ թէ զեղծումը, զոր անշուշտ իրենց քմայ յարմարագոյն պիտի գտնեն:

Սակայն բնական օրէնք է ամուսնանալն և ամենուն ըսուեցաւ. «Անեցեք եւ բազմացաւուք» — Հասարակ օրէնքն մասնաւորներու մէջ բացառութիւն կը վերցնէ. Բանի քանի ֆիզիքական օրէնքներ մասնաւոր պարագայներու մէջ կը խափանուին նոյն իսկ բնութեան մէջ, եթէ ցօրենի հատիկ հարկաւորապէս սեքմ ըլլալու որոշած ըլլար՝ հացը չէինք ունենար. Արեւու ջերմութիւնը կեդ-

բոնաճիգ ձգողութիւնը երկրիս, կրակին հըր-
ձիգութիւն, հասարակ օրէնքներ են, որ ի
մասնաւորին կրնան մնասակար ըլլալ և հարկ
է որ մենք իսկ խափանենք:

«Աճեցէք և բազմացարուք» օրէնքը միայն
ամուսնութեամբ չէ որ կրնայ պահուիլ: Vis-
conte de Bernard ըսած է. «Ընկերութիւնը
կը պահուի յարաճուն և կը տարածուի աւե-
լի ընտանեկան կեանքի հաւատարմութեամբ
քան ամուսնութեանց յաճախութեամբ»: Ընտանեաց
համառ բարոյականի մաքրու-
թիւնը, զաւակաց լաւ դաստիարակութիւնը,
դաստիարակներու աշխարհի հրապոյրներու
և ապականութեանց դէմ հակազդող գործը՝
դեղերէ, անունդէ և ամուսնութենէ աւելի
կ'ապահովէ մարդկային սեռի աճեցումը:

Եւ այս կէտին գտէ՛ք կոյս անձերէ աւե-
լի յարմար դաստիարակներ. անոնք մտքեր-
նին ու սրտերնին ուրիշի հետ չբաժնած, ամե-
բողջովին կը նուիրուին այդ գործին և պատ-
մութիւնը վկայ է՝ թէ ինչ անձնուիրու-
թեամբ, Հոս տեղն է մեր Շարականաց վսեմ
իմաստուն երգելու. «Մըման Կուսանք ազ-
գրս բազումս եւ մարք մանկունք զհրապա-
րակս ծերոց ի գիրկս Մըբութեան աղօթից եւ
պահոց աճեցիմ հաւատով զարգացեալք ի
Քրիստոս».— Կոյս Մօր սերունդը հրաշալիօ-
րէն բազմածնունդ է ամուսնացողներէ աւե-
լի կ'երաշխաւորէ սուրբ ամուսնութեան օ-
րէնքը. — Մայրապետ բառը որ մեր լեզուով
այդ կոյսերու տուած ենք՝ վայելուչ բացա-
տրութիւն մըն է այս հրաշալի դերն ունեցող
«Սիրոյն Քրիստոսի» նուիրեալ անձանց:

Չէ՛, միայն մարմնաւոր ամուսնութեամբ
չէ որ մարդս ընկերութեան կը գործակցի.
արհեստի, գիտութեան, առաքինութեան,
Աստուծոյ հետ հարսնացում ու փեսայացում
կայ: — Մարդը ընկերութեան մէջ բնակա-
նաբար իր ամբողջացումը կը փնտռէ, և եթէ
միմ' քնէն արթնցած կողը պակաս կը գտնէ
և կը փնտռէ զայն ամբողջացնողն ըսելով
նախահօր հետ «Այս ոսկր յոսկերէ իմմէ, սա
կոչեացի կին».— ուրիշներ ալ բնական կարո-
ղութեանց, մաքրի, պիւցազնութեան, գերբ-
նական կեանքի, երկնապաշտ վերաբերումներու

պակասն կը գտնեն և կը փնտռեն անոնց
իւրացումն. և հոս է որ արհեստի գիտութեան
ու առաքինութեան դիւցազներ կը գտնենք:
Պղատոն, Բիզակորաս փիլիսոփայք, Միքէլ
Անճէլօ, Դանուա ճարտարարուեստք ամուրի
վիճակի շնորհիւ կրցան իրենց գաղափարա-
կանին հարսնանալ ու հիացնել աշխարհքը:
Քրիստոնէական պիւցազնութիւնները անա-
պատներու խորիւրդ ամայի կղզիներու մէջ,
վայրենեաց քով ամէն գիտութեանց ու մե-
ծագործութեանց հետ պիտի միան արձանա-
գրուած անհերքելիօրէն:

Ամուսնութիւնը ընտանեկան յարկի մը
սեղմ որմերուն մէջ կը փակէ մարդկային
ձգտումներու գործունէութիւնը: Կուսակրօ-
նութիւնը կ'ընդարձակէ զայն ամէն կողմ:
Աստուածային է կուսակրօնութիւնը, մարդ-
կային է ամուսնութիւնը և կը համեմատի
անոր առաւելութիւնը Հոգւոյն մարմնոյ վրայ
ունեցող գերազանցութեան: Վեր, ուրեմն,
քիչ մը վեր ցեխոտ տեսութիւններէ, երկրա-
քարչ ապականութենէ, հեղձիչ նեխութիւն-
ներէ, լպիրչ վավաչոտութիւններէ, ազնուա-
գոյն մթնոլորտի մը մէջ փոխադրուինք և
այն տեղէն սեւեռներ աչքերնիս կուսակրօ-
նութեան վրայ: Լուսանքներու գարշութիւ-
նը, լկտի գրիչներու ապականիչ մրուրն՝
թշնամի օձի թոյնը պիտի ըլլայ սպառնացող
կոյս գարշապարներու առանց համեմուտ ա-
սոնց ու պիտի կռուին այդ գեանաքարչ տ-
ղունները գալարելու իրենց թոյնի ժայթքու-
մին մէջ:

Այս գեղեցիկ բացատրութիւններէ ետքը
ուխտագրութեան սիրուն արարողութիւնը
խորապէս յուզեց խռնուած բազմութիւնը:
Վարժարանի աշակերտուհեաց կողմանէ ներ-
դաշնակօրէն երգուած մեղեդիներու օրորու-
մով նուիրուած անձին կենդանի թաղումն
աշխարհի, և պատրաստ ընդառաջումն երկ-
նաւոր փեսային ի Ս. Հաղորդութեան, ու-
րուն առջեւ կարգաց իր ուխտը, պատկեր
մը եղաւ տեսանելի այն հոգեկան անցու-
դարձին որ տեղի կ'ունենար անտեսանելիօ-
րէն Յիսուսի և իւր նոր հարսին միջեւ: Օրհ-
նեալ ըլլայ Կաթողիկէ Եկեղեցին: Դպրոց
դիւցազուններու, արօտավայր շուշաններու,
որոնց մէջ կը հովուէ երկնաւոր փեսայն:

Փ.

ՍԻԼՍԻԼԷ (Տեղամի)

Եվլասը՝ մը :

Սիրանի պիրագաճըզ թէրագըը իթտիյինտէ քէնտի քէնտիսինէ . խայըր , պէն պապամ կիպի ահմագ օլմագ իսթէմէմ . . . պիր կիւն ֆէսիսի նիքեան արգասընա տիւշմէքտէն իսէ , գաթիէն էվլէնմէմ , վէսսէլամ տէր :

Շուէնը տա իլավէ իտէր քի «եա էվլէնիսլ տէ յօլուզ չօճուզ սահիպի օլմագ , օնլար իչին զահմէթ չէքմէք . . . եօրուլմագ չէքիլիթ չէլլէրաէն մի տիր» :

Պինաէն ալէյհ , նիքեանսըզ օլարագ վագըթ կէչիթիթ վէ պու կիւն բէրէսթիլ իթտիյինտէն եարըն վագ կէչէրտի :

Ճագաթ կիւնիւն պիրինտէ հէր տիւրլիւ թէտպիրլէրինէ բաղմէն , պիր էվլատը օլտու : Օ կիւն քէնտիսի իչին ատէթա պիր ֆէլաքէթ կիւնիւ իտի . . . չըտորմը պիր մէճուէն կիպի նէ սէօլէտիյինի պիլմէզ վէ գօրարաճագ տէրէճէտէ սաչլարընը եօլարտը :

Ոսան նա խահ օնա քէնտի իամինի վէրմէյէ բագի օլտու իսէ տէ , գաթէն հիւնի գապուլ կէօրմէմիլ օլան պու չօճուզ ֆագլա պիր չէյ մէսապէսինտէ թութուլարագ օնուէն թէրպիյէսիյլէ քիմսէ մէշղուլ օլմատըղընտան ֆէվգէլատէ ֆէնա պիր սուրէթտէ պէօյիւտիւ :

* *

Պու քօրուըր՝ մը :

Թարլալարտա խիւտայի նապիթ պիր օթ միսիլու պէօյիւյօրտը . . . վէ նէ օլտուղընտան քիմսէնին հիչ պիր խապէրի եօզ իտի :

Իշթէ օ պիր կիւն պու չարպըն թօրուէն պէօյիւք պապասը զագէթալը աչտըղընտա քէմալը հայրէթլէ շու սաթըրլարը եագըլը կէօրտիւ :

«Բէնգօնս սօգաղընտա իխթիյար գատընը գաթլ էյլէմիլ օլան ճանի , Շուէթ եախօտ թրուպատօր թապիր օլունան 16 եաչլարընտա Ժան Պրապանսօն նամընտա պիր չօճուզ օլտուղը զապըթա թարաֆընտան քէշֆ իտիլմէքլէ , զէնճիրպէնտ օլարագ հապսա իլգա իտիլմիլ տիր : Պէլքի տէ պագի գալան հայաթընը օրատա իքմալ իտէր» :

* *

Իշթէ պու սուրէթլէ քէնսիսի պիր քրիսթիան ալիէյէ մէնսուպ օլտուղը հալտէ . . . սէպէպիլլէ գարըսընտան ալըրմըլ , ախէագսըզ պիր էվլատ վէ շիմտի տէ գաթիլ վէ ճանի պիր թօրուէն սահիպի օլմուշ օլտուղընը խաթըրա կէթիթէրէք տէրին պիր ահուզար չէքէր վէ կէօլլէրի եաչ իլէ սօլու օլարագ շու իգրարտա պուլունըր :

— Աշխարհականլար թարաֆընտան վէրիլէն թալիմ ու թէրպիյէնին մահսուլը տըր պու . . . Ալլահընը զայիպ իթմիլ օլան պիր գալմըն նէթիճէսի պունտան ֆարգլը պիր հալտէ օլմագ օլտուղընը շիմտի ինտէթ թէճրիպէ անլատըմ , էյ վահ եագըզ օլտու պանա տա , էվլատըմ տա . . . պէտպախթ թօրունըմ տա . . . Հալպու քի էպէվէյիմին հօլընտա , օնլարըն հիսսիյաթը տինիլլէրինտէ տէվամ իթմիլ օլամ , օնլար կիպի պէն տէ գաթօլիք մէզնէպիլմէ սատըզ պուլունտամալ , պու հալլէր պէնիմ տէ էվլատընըն տա թօրունըմ տա պաշընտ կէլմէյէճէքլէրտի . . . Նէ մութլու պու ֆէլաքէթիմտէն տէրսի իպրէթ ալանլարա . . .

Խ Ի Թ Ա Մ

ԳՆԱՍՏԱՍԱ ԳՍԹՕԼԻՔԼԻԲ

Ամէրիգանըն Գանատա կյալէթի իտարէլի բուհանիյէճէ տօգուզ տաիրէյէ միւնգասիմ տիր :

Պունլարտան պիրինճիսի պուլունան Հալիֆաքս տայիրէսինտէ պէշ թեմ մէվճուտ օլուպ մէզքիւր պէշ թեմիլէրին գաթօլիք նուֆուսը 337,911 նուֆուսա պալիլ օլմագտա տըր :

Իքինճի տայիրէ Բէպէք տայիրէսի տիր քի պու տայիրէտէ տախի պէշ թեմ վէ պիր տէ բաքալըզ վէքեալէթի մէվճուտ օլուպ , 742,930ը ֆրանսըզ գաթօլիյի վէ 25,231ի տէ միլէլի միւլթէլիֆէտէն օլմագ իւզրէ 768,161 նուֆուսա գաթօլիք վար տըր :

Իւչիւնճիւ տայիրէ , եինէ պէշ թեմի հալի օլան Մօնրէալ տայիրէսի տիր : Պու տայիրէտէ 761,520սի ֆրանսըզ գաթօլիյի վէ 78,044իւ միլէլի տայիրէտէն օլմագ իւզրէ 839,564 նուֆուսա գաթօլիք պուլընմագտա

օլուպ, պու հէվալիտէ մէվճուտ օլան բրօթէսթանլարըն մըգտարը իսէ 28.858 նուֆուստան իպարէթ տիր:

Տէօրտիւնճիւ տայիրէ, Օթթավա տայիրէսի օլուպ, պիր բաբալըք վէքեալէթի իլէ իւլ տէ թեմի վար տըր քի պու տայիրէնին ումում գաթօլիքլէրի 151,765 նուֆուս տիր:

Պէշինճի տայիրէ, տէօրթ թեմի պուլընան Քինկսթըն տայիրէսի տիր քի Ֆրանսըզ, իթալիան, Աւսթրիալը, Բօլոնիալը, Պէլճիքալը, Հինտլի վէ սայիրէ միլլէթլէրտէն միւթէլէքսիլ օլան 149,525 նուֆուս գաթօլիլի վար տըր:

Ալթընճը տայիրէ թօրօնթօ տայիրէսի տիր. պու տայիրէտէ իւլ պէօլլէք թեմ մէվճուտ օլուպ գաթօլիքլէրին մէճմուրը իսէ 192.728 նուֆուս տըր:

Եէտինճի տայիրէ, Աէն-Պօնիֆաս տայիրէսի օլուպ իքի թեմի վէ պիր տէ բաբալըք վէքեալէթին չամիլ օլմագտա տըր քի պու տայիրէտէ տախի միւթէլիֆ միլլէթլէրտէն 170,613 նուֆուս գաթօլիք մէվճուտ տըր:

Սէքիլինճի տայիրէ, իքի բաբալըք վէքեալէթի վէ իքի տէ թեմի պուլընան էսմընթըն տայիրէսի տիր քի պու տայիրէնին միւթէլիֆ լիսանլար թէքէլլիւմ էլէյէն գաթօլիքլէրի 60,925 նուֆուս տըր:

Տօլուզընճը տայիրէ իքի թեմի վէ պիր տէ թիյաոէթի ըտսուլանէյի ճամի օլան Վանքըվըր տայիրէսի տիր քի Ֆրանսըզ, իթալիան, Հինտլի, Բիւթէն, Իսկիլիզ վէ սայիրէ գաթօլիքլէրա մէնսուպ գաթօլիքլէրին մըգտարը 60,691 նուֆուս տըր:

Իչպու ճէտվէյ Գանատա հիւքիւմէթինին ըէսմի սթաթիսթիք ճէտվէլինտէն չըգարըլմըլ օլուպ, չուրասը տա չայանը մէմնուհիյէթ պուլընմըլ տըր քի Եէնի տիւնեանըն հէր ճիհէթինտէ օլտուզը կիպի, Գանատատա տախի գաթօլիք մէզհէպի կիւնտէն կիւնթէրազըլ իթմէքտէ տիր. չուրքի 1901 սթաթիսթիք ճէտվէլինտէ 5,371,315 նուֆուսըն 2,223,599 նուֆուսը գաթօլիք կէօրիւտիլի հալտէ, պու կիւնքի սթաթիսթիք ճէտվէլինտէ 2,833,041 նուֆուս գաթօլիք մէվճուտ տըր:

* * * ԶԸԳԱՆ 1913 սէնէսի զարֆընտա Խնկիլթէրրատա միւթէլիֆ Բրօթէսթան ֆըրգալարընտան ալըլարազ գաթօլիք քիլիսասընա տախիլ օլան վէ գաթօլիք մէզհէպինի գապուլ իտէնլէրին ատէտի նուֆուսը պէր վէճհի աթի տիր, Էանի Ուէսթմիսթրատա 1359, Լիվրուլտա 1102, Քիլիֆթընտա 189, Հօքսհամ վէ Նիւքասլտա 931, Լիտատէ 637, Միտուլպըրֆտա 138, Նիւքօրթտա 200, Նօրթհամթընտա 253, Բիլմուլթտա 190, Բորթսմուլթտա 310, Շրուզպրիտէ 262, Սուլթուարքտա 911 վէ Մանէվիատա 29 նուֆուս գաթօլիք մէզհէպինի գապուլ իթմիշտիլլէր: Պուլարտան մատա Պիրմէնկհամ, Նըթթինկհամ վէ Սալֆըրտտա տախի միւթէլիֆ դաւճլար վազը օլմուչսա տա, ճուլարըն մըգտարը նուֆուսը սալնամէնին թապը գէմանընա գատար էլտէ իտիլէմէմիշ տիր:

Խնկիլթէրրա իմբէրաթօրըլընըն զիլի իտարէսինտէ պուլընան գաթօլիքլէրին 5 միլ. 800,526սը Ալթօքատա, 288.898ի Ասիատա, 493,965ի Աֆրիգատա, 3,271,353ի Ամէրիգատա, 1,184,50ի Ավսթրալիատա պուլընմագտա ալըլար: Պինաէն ալէյ, Խնկիլիզ իմբէրաթօրըլընա թապի օլան 13,386,565 գաթօլիք վար տըր: Միւճթէմիալը Ամէրիգատա վէ Ամէրիգանըն Բասիֆիք միւթէլիքեաթընտա տախի 24,189,941 նուֆուս գաթօլիք մէվճուտ օլուպ, օ հալտէ ինկիլիզ լիսանըն թէքէլլիւմ իտէն գաթօլիքլէրին մըգտարը 37,576,506 նուֆուս տըր: Ումում տիւնեա գաթօլիքլէրի իսէ 298,734,824 նուֆուս րատտէսինտէ իթիպար օլընմագտա տըր:

Ն Ա Մ Ա Վ

ԱՌ ԱՂԵՔՍԱՆԴԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Է Զ Մ Ի Ա Մ Ն Ի

(Շար.)

Եւ Մաթէոս կաթողիկոսն Սըսա ուր փախուստ էր ձեռաց Աւետիք վարդապետին յաղագս դէմի և վիճակի Սուրբ Էջմիածնի կամէր հատանել և գրել ի վերա տանն Սը:

սա, վասն որոյ Աւետիք վարդապետն ծա-
նուցեալ խորհուրդս զայս և յոյժ սրտմտեալ
և առեալ Ֆէրման թագաւորական զի աք-
սորեսցէ զՄաթէոս Կաթուղիկոսն բռնու-
թեամբ ի Սուրբ Էջմիածին առ Նահապետ
Կաթուղիկոսն՝ որպէս և կամիցէ՝ նա արասցէ
դատաստան ի Սեւան. զայս լուեալ Մա-
թէոսի՝ եղեւ փախուստ մինչ վերանալն Ա-
ւետիք վարդապետին՝ և ապա յարուցեալ՝
և զնա եզին առաջնորդ յերուսաղեմայ. եւ
հերձուածողքն տիրեցին զեկեղեցիս մեր, եւ
Լուսաւորչածին ժողովուրդս անտանել սուգ
սգեցեալ և արարին հալածանս ի վերայ մեր.
Եւ ըմբռնեալ գլխաւորացն մերոց մինչ Խ.
մարդ. երկու քահանայս զՏէր Մանուէլ և
Տէր Յովհաննէս. Բ. Աշխարհականաց զԽոճա
Մարգար Պարթեւազն, և Խոճա Սահակն՝
ընդ վարդապետին աքսորեցին և մինչ Խ.
մարդ ուղղափառացս ի քիւրէկն և այլք
խստագոյն տեղի արդիւեալ որպէս յաւուրն
Թէոթոսի կայսեր արխանտքն տիրեցին զե-
կեղեցի ուղղափառաց. եւ նոր Պատրիարքն
յերուսաղեմայ զՄաթէոս Կաթուղիկոսն Սը-
ռա՝ սկսաւ քարոզ կարգալ զի ձեռնադրեսցէ
զՄարտիրոս վարդապետն եպիսկոպոս և
Պատրիարք Կոստանդինուպոլսոյ և այլք վար-
դապետք եղեն ընդ նմա եպիսկոպոսք ի մէջ
Սուրբ Աստուածածնի եկեղեցւոյ. եւ ժողո-
վրդեանս խորհուրդեալ ի վերայ Կաթուղի-
կոսին. եթէ չէ օրէն Սոս Կաթուղիկոսն
ձեռնադրութիւն առնել ի վիճակս Սուրբ
Էջմիածնի. եւ դարձեալ սկսան խորհուրդ
առնել անօրէնութեան, և ետ խոստանալ
ԺԲ. քիսէ զրամ նոյն Ըրայիսին զի առա-
քեսցէ դահիճ, և սոլանցեն զվարդապետն ի
կղզւոյն, և զլուխն բերցեն առ ի ցոյցս ժո-
ղովրդեանն Աստուծոյ ի նախատինս և իւր-
եանց պարծանք. եւ աշակերտն իւր Մար-
տիրոս վարդապետն և Մաթէոս Կաթուղի-
կոսն և մահտեսի Հայրապետն և այլ Ախ-
թարմայիւք գնացեալ վկայեցին առաջի Շէխ
Իսլամի՝ բազում բարուրս եթէ արիւն նորա
եզիցի ի վերայ մեր, և քեզ սավապ, տուր
մեզ զգիր վճիռ սպանմանն. եւ Շէխ Իսլամն
բարկացեալ ի վերայ Հարեաց ասելով՝ նա

Ըրուհւոյն է, նորա բնաւին մահ ոչ գոյ՝ մի-
թէ Աստուծոյ գայցէ. եւ անտի գնացին
Ֆռանսու պալեօղն աղաչելով հակառակ է
հաւատոցն ձեր՝ և մերոյ խանգարումն՝ զի
գերեացես և տարցես յերկիրն ձեր՝ և անդ
փախն որպէս և կամի սպանցէ. եւ եկեալ
կրկնակի կաշառեցին բռնաւորքն, և առեալ
գիր Ըրայիսէն՝ հանցեն վարդապետն եւ տար-
ցեն յայլ հեռագոյն կղզի և ի սանել ի վի-
րայ ծովին՝ և զիցեն յայլ նաւի ֆռանկաց և
գերեացեն եւ արարին այնպէս. եւ եղեալ
երկաթի կապանօք յոտս եւ ի պարանոցն
տարեալ յերկիր ֆռանսայու և ի քաղաքն
Մեսինէ բերդն. եւ մեք լուսահատեալ զվար-
դապետէն եթէ ծովահեղձ արտրեալ չէաք
գիտակ թէ ընդ ո՞ր տարան. Բեռ Բ. ամսոյ
եկն իւրոյ ձեռաց գիրն վարդապետին և գրը-
եալ զամենայն գիրս տանջանացն եւ խնդրեալ
ի մէջ օգնո... առ հոգեւոր հօրն մերո
իմոյ Տեառն Աղեքսանդրի. և այլն ընդ այլ
գրումն զեկուցից հրամանուցդ. եւ մեք ել-
եալ ամբոխիւ արդ արարաք թագաւորին,
զամենայն զիրան և զկաշառօք զվարդապետն
մեր գերեցուցին պալեօղի խորհրդեամբն և
ումանց մերոց թելադրութեամբն որք հակա-
ռակ կան թագաւորութեան հրամանի քում
և թագաւորն ծանուցեալ զամենայն, ընկէց
զեպարքոսն եպարքոսութենէ և աքսորեաց
զրայիսն եղեալ ի բանտ Հարաշար տանջա-
նօք, զամենայն գիրս յափշտակեալ ի յար-
քունուստ. եւ ետուր զեպարքոսութիւնն
յայլում. եւ նոր եպարքոսն ազատեալ զա-
մենայն բանտարգիւսան լուսաւորչածին
զժողովրդենէս որք ի ձեռաց հերձուածողացն
եղեալ էին, եւ ել հրաման թագաւորէն այս-
պէս՝ եթէ որքան Հայոց յազգէն թագաւորի
խային և ֆռանկացեալքն ըմբռնել եւ զփա-
խուցեալքն ի տունս իւրեանց կոխել եւ հա-
նել զնել ի թէրահանէս երկաթի կապանօք.
եւ Աւետիք վարդապետն ուր եւ իցէ բեր-
ցին. եւ Սուրբ Լուսաւորչի կիրակի առա-
ւօտուն զԿոստանդինուպոլսոյ զՄարտիրոս
նոր Պատրիարքն զոր մատնաց զտէր իւր նա
ըմբռնեալ ի Ղալաթիոյ Լուսաւորչի եկեղեց-
ւոյ միջումն որ ի նմին ժամի ինքն էր պատա-

րագիշ . եւ իջուցեալ ի խորանէն եւ բերեալ լռնութեամբ առ եպարքոսն : եւ անտի զմիւս տուն Մաթէոս կաթուղիկոսն բերել որ էր առաջնորդ յերուսաղէմայ ըմբռնեալ զնա բերեալ է , արամբք , հանեալ զերկոսինն , Մարտիրոսն եւ զՄատթէոսն առաջի եպարքոսին : եւ եպարքոսն հրամեց սոռ մեզ թէ զայ ի միջի ձերում վարդապետ Աւետիքցի՝ եւ հմուտ զոյի յօրինացն ձերոց՝ նա նստցի նորա փոխանորդ մինչ Աւետիք Ըրուհպան գալցէ եւ ի նմին ժամու ոչ գոյր վարդապետ ի մերոց . եւ բերայք Ոսրբերդցի զՏէր Միքայէլ երէցն որ էր վէճի յառաջմէ վարդապետին մերոյ եւ եպարքոսն՝ առաջի աջայ Մարտիրոսին եւ Մատթէոսին արկաւ հանդերձս պատրիարքական ի վերայ Միքայէլ երիցուն պահեցէ յաթոռն մինչ գայցէ վարդապետն , եւ կաթուղիկոսն , Մարտիրոսն , հանդերձ է . արամբք եւ ԼԳ . արամբք ի նմին ժամու առաքեաց կապանօք թէրս հանէ՝ որ է տեղիք գերութեան որ ասի թաշ քիւրէկն , եւ եղեալ չլթայս ծանոթահակս եւ այս հրաշս Լուսաւորչի կիրակի առաւօտս եղեւ՝ զի տեսցն հերձուածք եւ յամօթ լիցին : եւ քանիցս անգամ յառաջագոյն որք պարտաւորեալ պատժեցան եւ ի Հօրն Լուսաւորչի պահոցն եւ կիրակին հանդիպեալ . եւ յիտ այնք զաշֆալի խնդրեցն եպարքոսէ : Կոչեաց ուղղափառացն թիւ արկանել թէ որքան Ոսթարմա գոյ ի միջի ձերում . զաշֆալէրն բերէք ինձ : եւ զրեցաք զզխաւորաց ԼԳ . մարդ եւ այլան : ե . ասկս ամէնն ոչ զրեցաք եւ տարեալ տվաք : եւ ի սմին ժամու եկն Յովհաննէս վարդապետ Ըստամպօլ որ էր սիրելի եւ բարեկամ Աւետիք վարդապետին , եւ սա էր յերկրէն Աճմա եղէգացի , եւ սիրտ սորա յոյժ ցաւեաց ի վերայ վարդապետին գերութեանն . եւ վահանաւորեալ սմա եղեւ առաջակա Լուսաւորչածին ժողովրդեանս՝ եւ եպարքոսն առաքեաց գունգս միւս կիրակի առաւօտուն՝ կոչեաց զՓռանսուս ժամն՝ եւ ըմբռնեցին ի՛՛ . մարդ . եւ այլքն փախեան եւ ի նմի ժամու առաքեաց քիւրէկն , եւ սկսան ըմբռնել մինչ Զ . մարդ , եւ կին մի այլ ի զտանն . այս Զ . ամիս

է որ ոչ եղեւ հնար ազատման նոցա . եւ այլք փախեան յայլ երկիր . եւ այլք ի տունս իւրեանց են թագստի՝ որպէս հալածի եղէքն ի կայծականց՝ այնպէս հալածեալ կան չար իշխանքն եւ համախոհիւքն իւրովք : եւ Յովհաննէս վարդապետն արդ խոտուր եպարքոսին , եթէ զքիւրէկի եղեալ կաթուղիկոսն եւ Մարտիրոս վարդապետն է արամբք հանել եւ ի տանջանս զանազան՝ եւ կրակացեալ սաղաւարտ ի գլուխ նոցա եւ ի կախաղանի՝ ոչ արասցես եւ նոքա զուղիղն ոչ ասեն՝ թէ որպիսի ինչ իւրք՝ եւ կամ որոյ թելադրութեամբ եւ կամակցութեամբն գործեցին՝ եւ կամ ուր իցէ վարդապետն՝ կինդանի է թէ մեռեալ , եւ արարին այնպէս : եւ ի տանջանցն իւրեանց խոստովանեցան զուղիղն՝ թէ մեք այն ինչ անուն մարդկանց կամակցութեամբն եւ Փռանսու ելչի հետն խոսիւք՝ եւ նաւ մի ի նոցանէ բռնեցաք Ռեժ զուռուշ զվարձն եւ յղեցաք առ փափին Այլն եւ նոյն գրեցին ի թխդի եւ ծանուցին եպարքոսին եւ նա կոչեաց պալեօզն եւ խիստ յամօթի հարեալ եւ նախատինք . եթէ դու զթագաւորին հարրայան զփաթրիկն զողացեալ յերկրէս , եւ նա ինքեար հրաժարեցաւ թէ ոչ գիտեմ , եւ վարդապետն եկեալ զիրն ցոյց ետ իւրն եւ Բ . տաճիկ գերի որ բերեալ էին զգիրն՝ եւ նոքա վկայեցին թէ՝ մեք տեսաք զվարդապետն Մեսինէ քաղաքն ի Նաղարէթն երկաթի կապանօք . եւ աղաղակեաց մեզ՝ զգիրս բերաք . եւ պալեօզն ասաց թէ՝ տեսանեմք հարցաքննեմք զիր յղեմք թէ անդէ բերցին՝ սակայն ես այդ բանէդ խապար չեմ : եւ եպարքոսն կրկին կրկին թէնպիս արարեալ թէ զայս բանս թագաւորին լուրն եհաս՝ անհնարին է եթէ ոչ բերցես՝ մեծ վնաս կրելոց էք՝ ահա ասացի ձեզ : եւ Լուսաւորչաւ ծին ժողովուրդքս միահաղուն սուգ՝ եւ մեծի խոտովութեան միջի եմք՝ իբրեւ զժողու ալիս լի ծրամաք՝ որ ոչ գոյ հանդարտութիւն՝ զի ամենայն աւուր Յովհաննէս վարդապետուն երթեալեկուրին առնեմք հանապաղ ի զուռս արքունական աշխատիմք արդունալի՝ վասն գալստեանն վարդապետին՝ ակն ունիմք ամենայն ժամու :

(Շարունակելի)

Ս. ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐԵՐՈՒՆ ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ(°)
(Շար.)

Աբերկիոսի թանկագին վիմարձանագրի կտորը, ինչպէս ըսինք, Արեւելքէն ղրկուեցաւ ի Հոռոմ, ուր անիկայ պատուոյ տեղը կը գրաւէ Լատերանու քրիստոնէական թանգարանին մէջ։ Արեւելեան եպիսկոպոսի մը այս արձանագիրը՝ ղետեղուած հոն՝ Քահանայապետներու պատրիարքական հին բնակարանին մէջ, այն Լատերանեան Պալատան մէջ զոր Կոստանդիանոս պարգեւեց Ս. Միլետիոսի մէջ՝ երբ Կայսրերու զաւազանը առաջին անգամ խոնարհեցաւ Ս. Պետրոսի բանալիներուն առջեւ, այս արձանագիրը, կ'ըսեմ, բարեգուշակ է այնպիսի տեղւոյ մը մէջ, գրեթէ նախագուշակութիւն մըն է ան՝ ա՛յնքան ցանկացեալ օրուան, օր միաբանութեան և սիրոյ, որուն մէջ արեւելեան նոյն իրապետութիւնը պիտի ծանչնայ հին Հոռոմայ Եպիսկոպոսապետին գլխաւորութիւնը։

Աբերկիոսի արձանագրութիւնը կը հաւաստէ մեզ առաջին հաւատացելոց համախումբ ժողովները. առիթ կ'ընծայէ ինծի այս իմ ընթերցողիս համառօտակի խօսելու Հոռոմայ գետնադամբաններուն մէջ կատարուած Ս. Հաղորդութեան կանոններուն վրայ և սով պիտի վերջացնեմ յօդուածներուն շարքը։ Բացարձակապէս ապացուցուած է սրգէն որ ամենահին ժամանակներէ ի վեր սովորութիւն եղած էր Ս. Պատարագի արարողութիւնը կատարել մարտիրոսներու շիրիմներուն վրայ. Ս. Պողիկարպոսի վկայաբանութիւնը միայն բաւական պիտի ըլլար զայն մեզ ապացուցանելու. իր մարտիրոսութենէն քիչ վերջը կրուեցաւ այն, յամին 155, և հոն կը հաւաստուի որ իր վկայական մահուան տարեդարձին օրը պէտք էր պատարագ մը մատուցանել իր գերեզմանին քով։ Միեւնոյն բանը կը պատմուի մարտիրոսներու ուրիշ բազմաթիւ վաւերական վկայաբանութիւններուն մէջ. բայց նոյն իսկ եթէ պատմական վաւերացութիւններ մունջ մնալու ըլ-

(°) Տե՛ս Թիւ 143, էջ 249։

լային, Հոռոմայ գետնադամբանները պիտի ապացուցանէին մեզ այս առաջարկութեան ճշմարտութիւնը, ներկայացնելով մեզ տեսակ տեսակ ձեւերով շատ մը ստորերկեայ գերեզմանատեղիներ, որոնք անտարակոյս ծառայեցին հաւատացեալներու արարողական ժողովներուն, նոյն իսկ հալածանքի դարերուն մէջ։

Ընդհանրապէս այս համախմբումները ամենայն ազատութեամբ կը կատարուէին, նոյն իսկ Կոստանդիանոսէն ալ առաջ. որովհետեւ ապացուցուած է որ քրիստոնեայք առաջին երեք դարերու մէջ իրենց գերեզմանատուններուն ազատ ստացումն ունէին, երաշխաւորուած ու պաշտպանուած հոգովեական օրէնքէն որ տապաններուն անբռնաբարելի իրաւունքը նուիրագործած էր։ Սակայն այս ազատութիւնը ընդհատումներ ալ ունեցաւ, երբ պետնադամբանները գրաւուեցան, նախ Վաղերիանու թագաւորութեան ատեն յամին 258 և յետոյ Դիոկղետիանոսի ժամանակ։ Ան ատեն ալ քրիստոնեաները պահեցին բարեպաշտ սովորութիւնը հաւաքուելու գերեզմանատուններու մէջ՝ հոն աղօթելու և Ս. Պատարագի զոհ մատուցանելու համար. բայց հալածիչներու բռնութիւնը հասաւ անոնց ետեւէն մինչեւ այն ստորերկրեայ խոր խռոչներու և թաքստոցներու մէջ. և հոն, Սալարեան ճամբուն վրայ, սրբոցն Քրիստոսի և Դարիոսի շիրիմներուն առջեւ. մարտիրոսաց յիշատակութեան պատարագը ընդհատեցաւ՝ ներկաներու մարտիրոսութեամբ. և ստուգապէս գիտենք թէ Ս. Սիքստոս Բ. Քահանայապետը պատարագ ըրած ատեն կայսերական աւագակները վրան յարձակելով իր արժուէն խլեցին, քաղքին մէջ քաշկռտեցին և դատապարտուեցաւ մեռնելու նոյն տեղուան մէջ ուր ժողված էր հաւատացեալները, Ապպեան ճամբուն վրայ. և ան ատեն է որ, երբ կը վերադառնար դէպի գետնադամբանը, իր սարկաւազը Ս. Լաւրենտիոս հասաւ իր ետեւէն, որուն նա մարգարէացաւ անոր ալ փառաւոր մարտիրոսութիւնը։

Այս ժողովներն ու համախմբումները, զորոնք Վաղերիանոս արգելած էր հաւատա-

ցեալներուն, կ'ապացուցանեն գետնադամ-
բաններու մէջ Հաղորդութիւն առնելու սո-
վորութիւնը, զոր սրբոյն Տարկիսիոսի եղե-
րական մահը՝ որ Ս. Հաղորդութեան խոր-
հրդոյն առաջին մարտիրոսն եղաւ, ընդ միշտ
յիշատակելի պիտի ընէ հալածեալ Եկեղեցւոյ
պանծայլի տարեգիրներուն մէջ: Հ'ոն էր,
միշտ Ապպեան ճամբուն վրայ, հռովմէական
յաղթականներու ճամբան, ապա մարտիրոս-
ներու յաղթական ճամբայ եղած, որ երի-
տասարդ ժառանգաւորը՝ որ Քրիստոսի բան-
տարկեալ խոստովանողներուն կը տանէր
Զօրաւորաց Հացը, աւելի ուզեց մեռնիլ քան
թէ սուրբ խորհուրդը յանձնել անսուրբնե-
րու:

Ոյր վասն մեծն Ս. Դամասոս Քահանա-
յապետը նուիրեց անոր սա գեղեցիկ ոտանա-
ւոր գովաբանութիւնը, զոր քանդակել տը-
ւաւ անոր գերեզմանին վրայ:

Զսուրբ Տարկիսիոս որ Քրիստոսի խորհուրդներ կը օսէր
Երկ Կաթողի ջոյիւն սօրիւն որ յանձնէ զայն պիղծելու,
Գերադասեց նա օալ հագին՝ հրաբորոքմամբ իղծելու,
Քան Կաթողի Եանցր մասնի երկնաւոր սուրբ անդամներ:

Այս խօսքերով բանաստեղծ Քահանայա-
պետը հանդիսապէս կը վկայէ եկեղեցւոյ հա-
ւատքին՝ իրական ներկայութեանը Քրիստո-
սի ի Ս. Հաղորդութեան:

Երբ Կոստանդիանոս կայսեր Ս. Եկեղեց-
ւոյ սուրբ խաղաղութեան երջանիկ օրերը
հասան, մարտիրոսներու հանգստարան շի-
րիմներուն վրայ արարողական ստորերկրեայ
համախմբումները հալածանաց արիւնալի օ-
րերուն հետ չզաղորեցան. ան ատեն, նախ-
նական խեղճ մատուռներու սրբատեղւոյն
վրայ կառուցուեցան կանգնեցան չքեղ Մայր
Տաճարներ, բայց ասոր համար առհասարակ
չխափանուեցան գետնադամբաններու մէջ
ժողովուելու և հաղորդուելու բարեպաշ-
տական սովորութիւնը: Եւ Պրուտենտիոս,
որ չորրորդ դարուն վերջերը այցելեց Հռոմի
գետնաբանները, Ս. Հիպպոլիտեայ մա-
տուռը նկարագրելով, — որ կը գտնուէր Տի-
պուրտեան պողոտային վրայ, — այսպէս կը
մատնանչէ մեզ Ս. Սեղանն ուսկից հաւա-
տացեալներու կը բաշխուէր Ս. Հաղորդու-
թիւնը:

Անա սեղան պարգեւարաւի սուրբ Խորհրդայ
Նա՛ եւ պահպան եղեալ իւրոյ նահապահին:
Պահէ ի յոյսն յաւիտենից դատաւորին
Զսկեքս Եիւմին, եւ սրբանուէր Բաղդր ի խնջոյս
Սրնուցանէ զՀռովմէաբնական Դանկառուս յոյս:
(Քերիս. ԺԱ.)

Բանաստեղծը այս տողերով ցոյց կու տայ
այցելուներու այն ահագին բազմութիւնը որ
կը խոնուէր անդադար այս գետնափոր նըր-
բուղիներու մէջ. այս բարեպաշտ հոգիներու
անուններն անգամ, ինչպէս նաև պատերու
և տապանաքարերու վրայ իրենց գծած
ու քանդակած մաղթանքներն ու աղօթք-
ները՝ դեռ այսօր կը վկայեն մեզի իրենց ջեր-
մեռանդութիւնը:

Հըռոմի օրերը յաջորդեցին ապա եռան-
դալից ուխտաւորութիւններու, երբ հաւա-
տոյ դիւցազանց հրաշափառ մնացորդները այս
ստորերկրեայ նկուղներէն փոխադրուեցան Յա-
ւիտենական Քաղաքին չքեղազարդ Մայր-
Եկեղեցիներուն մէջ. և, շուրջ տասը դար
չարունակ, ամէն կերպ համախմբում դադ-
րեցաւ այս մեծարելի գետնափորներուն մէջ
որ կ'երթային ու կործանման կը դիմէին:

Բայց մեղի վերապահուած էր նսեհն ու
փառքը հաւատքի ու գիտութեան վերա-
դարձնելու ա'յնքան մարտիրոսներու ի մո-
ռացոնս արկեալ սրբավայրերը. և այն պա-
տերու մէջ՝ որ առաջին դարերուն համա-
խմբումները տեսած էին, վերանորոգելու Ս.
Պատարագի զոհարեութիւնը և հաւատա-
ցեալներու Հաղորդութիւնը:

(Շարունակելի)

ԲԱՅ ՆԱՍՏԱԿ

Ծ. Կ. Ա. ին

Հեփուսան, 30 Մարտ 1914

Կաթողիկէ Արձագանգի 138րդ թիւին
մէջ, «Նողկալի հրատարակութիւն մը» վեր-
նագրին տակ, ձեր գրած քննադատական-
լուսաբանութիւնը կարգացի մեծաւ ուրա-
խութեամբ: Մեծաւ ուրախութեամբ կ'ըսեմ,
որովհետեւ ձեր գրութիւնը՝ ընդգրմարանու-
թենէ աւելի, միամիտները լուսաբանելու կը

ծառայէր, ու արդէն չէր ալ արժեր գրքոյկներու (թէեւ տեանելու դժբաղդութիւնը չեմ ունեցած. բայց ձեր գրածներէն դատելով) այդ ատկուութիւն դեմ ընդդիմաբանել, քանի որ կեփայեան վէմին վրայ հաստատուած Եկեղեցւոյ Ս. Քառանայապետները՝ քսան դարերէ ի վեր իրենց դերին մէջ ու բարձր դիրքին վրայ կը գտնուին անշարժելիօրէն. իսկ մտ ատկուութիւն նման գրքոյկներու հեղինակներն՝ անարոյսականութեան մինչեւ ատ աստիճանները իջնելու ինքզինքնուն թոյլ տալու ստորին դերին մէջ՝ յեղյեղութեան. մանաւանդ՝ որ ատ մզլահոս գրքոյկը, իր նմաններուն ո՛չ առաջինն է և ո՛չ ալ վերջինը պիտի լինի. զորս կանխատեսելով Քրիստոս Տէրն մեր ըսած է առաքելոց ու անոնց յաջորդներուն. «Եւ եղիքիք ասեցեալ յամենեցուն վասն անուան իմոյ, եւ մագ մի ի գլխոյ ձերմէ ո՛չ կորիցե՛ք» (Ղուկ. ԻԱ. 17. 18.) զի «ես ընդ ձեզ եմ զամենայն աւուրս՝ մինչեւ ի կատարած աւսարհի» (Մատթ. ԻԸ. 20)։

Կը գրէք թէ՝ «Ամէն ուսեալ անձ գիտէ թէ՝ Պապութիւնն աշխարհի ամենէն բարեբար, յառաջդիմաւոր ու քաղաքակրթիչ իշխանութիւնն է եղած, թէ նա հին ու նոր բարդարոսութեանց խնջել թուրք կանգնած, և ժողովային ազգի ժամանակաւոր ու յաւիտեական երջանկութեանը համար խօսած ու գործած է անդուլ՝ մօր մը անզուգական գորովով»։ Միթէ Եկեղեցւոյ ամենէն կատարելի ու չափամով թշնամիներն իսկ չե՞ն գիտեր ատ ամէնը, ու ճիշդ իր ատ դիւցազնական առաքելութեանը համար չե՞ որ Եկեղեցին ամենաբուն կերպով կը հալածուի ու կը նախատուի՝ իր հիմնադիր Մեծ Վարդապետին ժամանակէն սկսեալ մինչեւ ցայսօր։ Միթէ իր անաչառութեամբն ու մեծամեծ բարեգործութիւններովը, Յիսուսի՝ իրեն խաչակցող յայտնի աւազակներէն բերիցս անգամ աւելի նախատուիլն ու չարարուիլը, ու Հրէից ապերախտ ազգին Պոնտացի Պիղատոսէն՝ անմեղ Յիսուսի խաչուիլն ու անոր տեղ արինարբո։ Յետու Բարաբբային ազատ արձակուիլը պահանջելը՝ ասոր ցայտուն ազատ ջոյները չե՞ն . . . :

Արդ՝ այդպիսիներուն համար այլեւս ո՛ր կը մնան, ի՞նչ նշանակութիւն կ'ունենան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Ս. Հայրերու հոգեզմայլ «Անթառամ ծաղիկներն ու հոգեհմայ «Մաքուր աղանձները. Ատոնք այն ատեն միայն այդ Ս. Հայրերով կը պարծենան՝ երբ պէտք ըլլայ իրենց իմաստակութիւնը պարտկել, առանց մտաբերելու սա թրքական առածը՝ թէ «Մեզար քաւր իյի իմքիլաւ օլունամագ»։ Հետեւաբար, ըստ իս այդպիսիներուն ընդդիմաբանել ևւելի, միամիտները լուսաբանելու և ատոնց համար ալ՝ «Աֆօրօզ գէ գագօռօզ ախըրիանօս գէ արիօս. սիզմագօս գէ հէրէտիգօս անաղէմաւ. ալախ բէլա վէրսին, նէ՛ սիզտէն տիր նէ՛ պիզտէն»¹ ըսելու անցնելու է։

Ա. Յ. Ա.

ԵՕԹՆԵԱՎ ՔՐԻՍՏՈՒՆԵՐ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ՝ ԳՐԲԷՆ

ԳԻՐ Ա. — ԳԼ. Ի. — Առանձնաբեւ ու լուսաբեւ սիւրճ վրայ

(Շաբ.)

Մարդիկներէ շաւաղն կարծուողները՝ սոքայ ծանրացոյնս վստիգեցան՝ իրենց չափազանց յանձնապաստանութեանը համար։

Ո՛ր վասն շաւաղն համար աւելի օգտակար է ո՞ր փորձութեան քորովիկն զերծ չի մնալ, այլ յաճախակի յարձակումներ կրեն, որպէս զի լըլլայ քի խեղճ իրենց չափազանց վստիգին, լըլլայ քի անբարեաւանդեամբ փակումն, եւ լըլլայ քի աւելի ազատօրէն անձնաւոր լըլլան արտաքին միջաբարութիւններու։

Բա՛րէ, երբ մեկը քնաւ երբեք փնտռելու լըլլար անցաւոր ուրախութիւնը, քնաւ երբեք զբաղելու լըլլար աշխարհի հետ, ո՛րքան անարատ պիտի պահէր իր խիղճը։

Բա՛րէ, երբ մեկը քոր ընդունայն հոգեքը արմատաւ կօրէր, եւ միայն փրկարար ու աստուածային քանի մօտէր, եւ իր քորը յայտը յԱստուած հասցօտէր, ո՛րքան մեծ խաղաղութիւն ու հանգիստ ձեռք պիտի բերէր։

ՍՐԲՈՒՀԻ ԹԵՐԵԶԻՍ

Շատ երկայն կ'ըլլայ նկարագրել հոս այնքան բազմաթիւ վանքեր հիմնելու համար Թերեզիայի

¹ Կար. Արմ. Թիւ 138. էջ 166.

կրած Նեղութիւնները, հայածանքները, ցոյց տուած զիւցադեական արեւութիւնը, խոհմութիւնը և յատկապէս Աստուծոյ վրայ վստահութիւնը: Ինք տն- ձամբ մանրամասնօրէն պատմած է ամէն բան իմ հիմնարկութիւններս տնունով գրքին մէջ, որուն կր- նան գիմել փափաքողները:

16⁰⁰ին, Գրիգոր ԺԳ. Բաշանայապետը՝ Թերե- ցիայի վերականգնած Կարմեղեանները և բոկոտն Կար- մեղուհիները բոլորովին յատեց բուն Կարմեղեան մեծ կարգէն: Այս բաժանումը Թերեցիայի Հաստատու- թեան կնիքը եղաւ: Թերեցիա այնուհետեւ միայն երկու տարի խաղաղ և անդորր կեանք մը ապրեցաւ:

Թերեցիա շատ հրաշքներ գործեց իր կեանք մէջ: Իր հնգամեայ քեռորդոյն յատուցիւն տուաւ՝ անոր զիսկը կուրծքին վրայ սեղմելով: Բժշկեց երկու մայ- րապետ՝ անոնց հպելով: Իր վիշտէօքի վանքին մէջ այնքան առատացուց հազիւ ամսի մը չափ բաւելիք ալիւրը, որ ամբողջ վեց ամիս բոլոր հասարակութեան բաւեց այն, և վեց ամիս վերջն ալ մնաց ճիշդ ա- ռափուան չափ:

Իր գիրքերը ըստ բաւականի կը յայտնեն իր հա- տու գատողութիւնը, իր հեղեայ գիտութեան ըն- դարձականութիւնը, իր մտածումներուն վսեմութիւնը: Ինք գտնուեց շօրինեց ինքնաբերաբար և ոչ ալ գրե- լու մարմալէն շարժած, այլ Աստուծոյ ներշնչմամբ և իր հոգեւոր աւազնորդներուն հրամանով: Ամէն վարդապետներ այս գրքերուն մէջ կը գտնեն ո՛չ միայն դպրոցներու մէջ առ հասարակ ուսուցանածէն շատ բարձր և վսեմ բանոյական մը, այլ նաև խորհրդա- կան կեանքի ամենաքանչ գաղտնիքները:

Թերեցիա այսքան սրբութեամբ ապրելէ յետոյ վերջապէս հասաւ մաքուր, զուտ սիրոյ այնքան բարձր աստիճանի մը որ այլ եւս չէր կրնար ապրիլ առանց իր Սիրականին երանուէտ գրկախառնումնե- րուն: Յիսուս հաւաստեց անոր որ «Եթէ երկինքը ստեղծած չըլլայի, մի միայն քեզի համար կը ստեղ- ծէի: Կ'ուզեմ, աւելցուց, քեզի տալ այն բարին, ո- րուն պղքան եռանդաբեր կը բաղձաս: Թերեցիա քաղեալ տարիէ ի վեր իր մահուան հասնիլը գիտէր, այս երանաւէտ անցքին օրուան տեղեկացաւ յափը- տականութեան մը մէջ: Ինք հիւանդութենէ չմեռաւ, այլ ինչպէս մայրապետի մը յայտնեց իր մահուան երկրորդ օրը, աստուածային սիրոյն հրեհէն, որուն չկրցաւ դիմանալ: Յիսուս այս վերջին ժամուն ալ- ցելեց Թերեցիայի՝ ընկերակցութեամբ անթիւ անհա- մար հրեշտակներու և փառաւորեալ հոգիներու և յատկապէս բիւր Մարտիրոսներուն, որոնք իրեն կան- խաւ խոստացեր էին նոյն վայրկեանն Ներկայ գանուիլ, ինչպէս որ ինքը յայտնած էր իրեն բարեկամուհի Օ- սունի կոմսուհիին:

Թերեցիա վախճանեցաւ 1582 Հոկտեմբեր 4ին, 67 տարեկան, բայց որովհետեւ նոյն տարին հոսի- մէական ամսաբը բարեփոխուեցաւ, անոր համար առ- հասարակ կը համարուի թէ վախճանած է Հոկտ-

44ին կամ 15ին: Մեռնելէն յետոյ շատերու երեւցաւ, իր մեծ փառքը անոնց ցոյց տալու համար: Մեռնե- լէն առաջ եւս իր Ստրամբուայի մայրապետներէն մէ- կուն երեւցեր էր և անոր յայտնած էր որ նոյն օրը երջանկութեան պիտի հասնի:

Չորս բան շատ յարգելի կ'ընծայեն այս Սրբուհ- ւոյն մարմինը. անոր անապականութիւնը, անոր ճկու- նութիւնը, անոր անսլշ բարբ և անկէ հոսած իւզը, որ հիւանդներ կը բժշկէ: Պօղոս Ե. Բաշանայապետը 1614ին երանացուց Թերեցիան. իսկ Գրիգոր ԺԵ զա- նիկայ սրբացուց: Սրբուհւոյն մարմինը այժմ կը հանգչի Ստրամբուայի թեմին Այրի վանքին մէջ:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ԿԱԹՈՂԻԿԵՈՒԹԵԱՆ ԳՈՎԵՍՏՐ. ԱՆՀԱԿԱՏԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ.— Հարկ է որ կրօնքը համապատասխանէ մարդկութեան ամէն պէտքերուն, արդ- Կաթողի- կէութիւնը ըրաւ զայս, լիովին գոհացում տուաւ մարդկային մտքին, ընդգրկեց ամբողջ աշխարհքը: Հերետիկոսները իրենց յարմարագոյն եկած կէտը ընտրեցին, անոր ետեւը վարպետութեամբ ամրա- ցան, եւ այլամբոժ եւ ժանտ աղանդ մը կազմե- ցին, բայց անիկայ կաթողիկէութեան հետ համե- մատութեան դրուեցիք կրօնք մը չի կրնար ըլլալ, անիկայ հիւլէ մըն է անհունին քով: — (ՄԻՇԸԼԷ)

— Կաթողիկէութիւնը՝ մարդկութեան մեծ կրօնքն է. յիմարութիւն է համարիլ թէ մարդկու- թիւնը պիտի ունենայ իր գոյութիւնը, իր ըստ ինքեան եւ ըստ Աստուծոյ միութիւնը յայտնող կրօնքէն ուրիշ կրօնք մը: — (Վ. ԳՈՆՍԻՏԷՐԱՆ)

— Քրիստոնէական կրօնքը՝ ամէն հարցումնե- րու պատասխան մը ունի: Ան՝ մարդուս կը սոր- վեցնէ անոր ծագումը, կանոնը, նպատակը, այսինքն թէ՛ ինչ որ կարեւոր է անոր կեանքին ուղղութեան եւ միութարութեան համար: — (Յ. ՍԻՄՈՆ)

— Կաթողիկէութիւնը իրօք կրնայ նկատուիլ իւրեւ դրական կրօնքի գաղափարականը: Ան ծա- գած է յայտնութենէ մը, որ անթերի է. այսինքն թէ կ'ընդգրկէ այն ամէն խնդիրները զորս կրօնք մը հարկ է լուծէ: (ՆՈՅՆ)

— Մենք, իմաստասէրներս, այսպէս կը նա- ւենք ըստ բախտի, նշաւա՛կ մուրեւու եւ նաւա- բեկ ըլլալու: Դուք, Կաթողիկէներդ, ունիք կողմ- նացոյցը, երկրին քարտէսը, աստղերը, նաւապետը եւ նաւահանդիսուը: — (ԳԻՊԷՆ)

— Քրիստոնէութիւնը աշխարհիս ամենէն հան- րային իրողութիւնն է. իրողութիւն, որ վիթխարի մեծութեամբ կ'իշխէ պատմութեան բոլոր դէպ- քերուն վրայ, երբէ կը բռնին, իւրեւ Աստուծոյ խօսքով ժայթքած բեղուն աղէ մը, այն ամէն գաղափարները որոնցմով ապրել են մինչեւ հիմայ եւրոպական ազգերը: Իր մէջ կը գտնուի այն սկզբ-

բունքը որ տասնեւութ դարէ ի վեր աշխարհի գործունէութիւնը կը պահէ եւ կը զարգացնէ, իրեն կապուած են. իբրեւ ամենէն ընդհանուր պատճառի, մտածումի եւ ընկերական կեանքի յեղաշրջութիւնները. որովհետեւ կարելի է հաւաստել թէ եղած չէ գործ մը կամ դադափար մը որ քրիստոնէութեան հետ աղերս ունեցած չըլլայ, թէ զայն հաստատելու կամ շահագործելու համար, թէ՛ զայն պաշտպանելու կամ անոր դէմ կռուելու նպատակաւ: — (ՊԱՌՈՂԴ)

— ԱՌԱՔԵԱՆՆԵՐԸ շատ անգամ իբրեւ ընկերական ցոյց կը տրուին կարգ մը մարդոց կողմէ: Պէտք է գտնազանել: Հետեւեալ քառեակը՝ անթերի կերպով կը յայտնէ առաքելներու եւ ընկերականներու միջեւ եղած տարբերութիւնը. Առաջին քրիստոնեաներն իրենց եղբարց կ'ըսէին. Ինչ որ իմն է ֆուկդ է: Հիմակուան ընկերականներն ընդհակառակն կ'ըսեն. Ինչ որ ֆուկդ է իմն է:

— ՕՐԵՐ ԿԱՆ, ուր ամէն ատենէ աւելի կը զգամ թէ ընկերական եմ:

— Ո՞ր օրերը:

— Այն օրերը ուր աշխատելու փափաք չունիմ:

— Ի՞նչ է քաղաքական թաղումը.

— Կործողութիւն մըն է, որով կենդանի անբաններ՝ մեռած անբան մը հողով կը ծածկեն:

Խիստ է այս սահմանը, բայց կարծեմ թէ նիւթապաշտներուն սկզբունքներուն համաձայն է:

ԱՐԱՐԻՊԱՆՏ պայտար մը, հակառակ հակակրօններու սաղփանքներուն յանդգներ էր իր աղջիկը ազատ դպրոց մը դնել: Մոլեռանդ Քրանմասոն պաշտօնեայ մը այս ոճիրին համար զինքը յանդիմանեց եւ ըսաւ.

— Եթէ ձեր աղջիկը ժողովրդապետին դպրոցէն հանելով աշխարհական դպրոցը չդնէք պիտի դադարիմ ձեզի յաճախորդ ըլլալէ:

— Տէ՛ր, պատասխանեց պայտարը, թոյլ տուէ՛ք որ ես զաւակներս կրթեմ ուղածիս պէս, եւ եթէ գոհ չե՛ք, գացէ՛ք պայտանցե՛ք մ'ը որ կ'ուզէ՛ք:

— ԱՅԺՄ ԴԻՏՈՒԹԻԻՆԸ ամէն տեսակ գաղտնիքներ կը բացատրէ:

— Լա՛ւ... Ի՞նչպէս կը բացատրէ ուրեմն սա գաղտնիքը՝ որ ապուշ մը, գրեթէ միշտ, ինքզինքը ուրիշներէն խմաստուն կը կարծէ:

Մարդու վնասակար երեւ ի՞նչ եւ երեւ օսո՞

րիչ գիտնալ՝

Շատ խօսիլ

րիչ ունենալ՝

Շատ ծախսել

րիչ արժեք՝

Շատ յաւակնել:

Երեւ օսո՞ վարձատրուած երեւ օսով

Շատ ուսում, շատ գիտութիւն.

Շատ ուղղամտութիւն, շատ խաղաղութիւն.

Շատ խորհրդածութիւն, շատ իմաստութիւն:

Երեւ բնօր բոլիցներ

Սակաւապէտութիւն, Զուարթութիւն, Աշխատութիւն:

Երեւ յափուրիւն՝ երջանիկ ապրելու համար,

Համբերութիւն՝ վիշտ կրելու համար,

Աստուածալախութիւն՝ մոլութենէ զգուշանալու համար,

Հանդարտասրտութիւն՝ մարդիկը շահելու համար:

Խաղաղ ապրելու համար

Լսէ՛... տե՛ս... լռէ՛...

Ապառիկ վաճառորդ

Յաճախորդներ կը գտնէ,

Բարեկամներ կը կորսնցնէ,

Դրամը կու տայ:

Բան մը ծածկելու չէ

Դատի մասին... փաստաբանէն,

Հիւանդութեան մասին... բժիշկէն,

Խղճի մասին... խոստովանահօրմէն:

Եկեղեցւոյ նկատմամբ ի՞նչ պարտականութիւններ ունինք.— Պէտք է որ հաւատանք իր ուսուցածին, կատարենք իր հրամայածը, եւ պաշտպանենք զինքը իր թշնամիներուն դէմ:

Որո՞նք են եկեղեցւոյ բեմամբները.— Անոնք են որ խօսքով, գործքով կամ գրով կրօնքը կը զրպարտեն եւ կը հալածեն:

Եկեղեցւոյ բեմամբներուն խօսքներուն եւ գործքներուն պարտական ի՞նչ պատասխանել.— Այո՛, անոնց դիմադրելով ճշմարտութիւնը՝ համարձակ, եւ առանց մարդկային նկատման, ինչպէս որդի մը որ իր մայրը կը պաշտպանէ:

Թոյլ տրուած է կարգալ Եկեղեցւոյ, կրօնքի եւ բարոյականի դէմ գրուած գիրքերը.— Երբեք թոյլ տրուած չէ այսպիսի գիրքերուն ընթերցումը:

Ասկէ աւելի վնասակար ընթերցում կա՞յ.— Այո՛, գէշ թերթերու ընթերցումը:

Ո՞ր բերքը գէ՛ է.— Այն թերթը որ վար կը պարնէ, կը ծաղրէ Եկեղեցին, անոր վարդապետութիւնները, անոր պաշտօնեաները եւ լաւ բարոյականը:

Ամբարիօս եւ անբարոյական բերք կարդալը մե՞ղք է.— Այո՛, եւ աւելի մեծ մեղք է զայն ուրիշին կարդարցնելը:

ԳԱԹՕԼԻԲ ՄԵՉԼԷՊԻ ԷՍԱՍԼԱՐԸ (*)

(Տեղադրում)

II. Բուհըն ակադեմիայի: Ինսանըն բուհըն սերպետի տիր, հարաճողընը քենտի ինթի-խապընլա թաեին իտէ պիրի, իսթէրսէ պիր չէյի հարար, իսթէմէզսէ հարմազ, իսայրը վէ եա չէրրի ինթիխապ խուսընտա մուխ-թար տըր:

Ինսանըն բուհընըն սերպետի ինթի 1⁰ Իզա-նը ֆըթրի վէ վիճտան վասիթասըյա,

2⁰ Բեաֆֆէյի ազվամըն պու եօլտաքի գանաաթը ումուսիյէսիյէ,

3⁰ Պու հագիզաթըն աքսի գապուլ իտի-լէճէք օլուրսա, օնտան թէվէլլիւտ իտէճէք նէթայիճի մէնհուսէնին նազարը իթիպարա ալընիսարյա, թաստիգ օլուրըն:

1⁰ Իզանը Զըրրի վէ վիճան: Պիզիմ հիւրը օլտուղընդա տայիր պիզգաթ քենտիմիզտէ պիր հիսսիյաթ վար տըր: Մէվճուտիյէթիմի հիսս իթտիյիմ կիպի հիւրը օլտուղըն տա հիսս իտէրիմ: Սեայը վազիֆէ արգասըն-տան կիթմէք վէ եախօտ հէվայը նէֆսանի-յէմէ ինհիմագ իթմէք խուսընտա քեն-տիմտէ պիր հիւրրիյէթիմ վար օլտուղընը պիրիւրիմ: Պու, օ գատար աչիքեար պիր հա-գիզաթ տըր քի պուհը քէչֆ իթմէք իչուհն սատէճէ պիր սէրուհնի գալպիմիզէ միւրա-ճաաթ իթմէք քեաֆի տիր: Բէնտի էզվա-գընդա, թէմահիւլաթընդա վէ էն ճիտտի մէնֆաաթընդա գարչը օլարագ հարաքէթ իտէճէք գատար սերպետի իզ, Ինսան մայիք օլտուղը իրատէթի ճիւզիյէ սայլսինտէ մա-լինի, միւլքինի, հիւրրիյէթինի, այիլէսինի, հաթթա հայաթընը պիլէ, կէօրմէտիյի պիր հագիզաթըն, քենտիյէ գանմէթ վէրէպիլիւր օլան պիր ֆաշիլէթին ուղուրընա ֆէտա ի տէ պիրի:

Խաւչէր էյինտէ օլարագ, պէնի՝ Ալլահը-մը, մէզհէպիմի... ինքեար իթմէյէ իճպար իսիյօրսըն: Մա մաֆիյն, պէն կէօրիւյօրըն քի հիչ պիր ինսան գուզվէթ պու տէնա-յէթի պանա իւթ քեապ իթտիւրմէյէ գատիր տէյիլ տիր: — Եօլըմըն իւզէրինտէ, ալթուհն-

լա տօլու պիր քիսէ պուլըրըն, պէնի կէօ-րէն հիչ պիր քիմսէ օլմատրղընտան, պէն պու բարայը քենտիմէ սապլայապիրիւրիմ, քենտիմ իչուհն ալըգօյսուպիրիւրիմ: Փագաթ, չայէտ ֆիքրիմէ պէօլէ պիր թէճրիպէ արիզ օլա, պէն հէման օ թէճրիպէյի բէտտ իտէր, վէ Ալլահըն հուզուրընտա պիր սիրգաթլա միւլթթէհիմ օլմագտան իտէ, հալը ֆագր ու գարուրէթիմտէ հաշամայը թէրճի հայէտի-յիմտէն, օ պուլտուղըն ազչէյի սահիպինէ իտտէ իտէրիմ: Միսալարը թէքսիլ իթմէք ֆագլա պիր գանմէթ օլաճագ տըր:

«Զօղլարընըն, ինսանըն հիւրրիյէթինէ գարչը իտարէյի քէլամ իթտիքլէրինի իչիտի-յօրըն, ֆագաթ պէն պու սաֆսաթալարա նազարը իսթիխֆաֆ իլ: պագարըն, չիւնքի ազլը պաչընտա օլան պիր ատէմ ինսանըն հիւրը օլմատրղընա պէնի իզնա իտէմէք, իթմէյէ չալըսա պիր, քենտիյին հէր տիւր-լիւ էտիլլէսինտէն եիւքսէք պիր սէս իլէ թա գատար գալպիմտէն նիտա էյլէյն իզանը Զըրրիմ, վիճանըն քենտիսինի թէքգիւպ էյ-լէյէճէք տիր» (Փ. Ժ. Բուսօ):

2. Քեաֆիյի ազվամըն պու եօլսաֆի գանաաթը ումուսիյէսի: Ինսանլար հէր վա-գըթ վէ հէր եէրտէ հիւրրիյէթէ մալիք մախ-լուգաթ կիպի հիսս իթմիյ, սէօյլէմիյ վէ հարաքէթ էյլէմիչաիրլէր: Տիւչիւհիւրլէր, մէչվէրէթ իտէրլէր, վատարտա պուլընը-լար, գօնթրաթլար հաբաբլաը, էյի չէյլէրի թահսին, ֆէնալըգլարը տա թագպիհ էյլէր-լէր: Պուհլարըն քեաֆիէսի տէ հիւրրիյէթ-սիզ օլամազ տըրլար: Գարարը քենտի բէյի-միզէ միւլթէվագըթ օլմայան պիր խուսուս իչուհն մէսէլա էօլիւպ էօլմէմէք խուսուսը իչուհն իսթիչարէ իտէպիլիւրմիյիզ: Գամէրէ չըգմագ իւզրէ բրօթէրէլէր թանպիմ օլընա-պիրիւր մի, էօլիւրէրի տիրիլթմիյէ սէօզ վէ-րիլէպիլիւր մի: Ինսան հալընըզ իճրա վէ եա իհմալ իտէպիլէճէյի չէյլէր իչուհն բրօթէլէր թանգիմ իտէր վէ վատարտա պուլընըն:

Շայէտ ինսան քենտի էֆալ ու ամալըն-տա հիւրը տէյիլէ, եա օնըն խայրը թահսին վէ չէրրի թէլին իթմէսինէ նէ՝ մանա վէ-րիլէպիլիւր:

(*) 84⁰ Թիւ 140, էջ 293.

Բիւրրէյի արդ իւզէրինտէ սաքին օլան
պիւճիւմէ միլլէթլէր գանունլար վազ իթ-
միշտիրլէր, չայէա ինսան հիւրր օլմամիշ օլ-
սայտը, պու գանունլար նէյէ՝ ևսրոյաճադ-
լարտը, Միխանիքի պիր սուրէթաւէ վազի-
ֆէսինի իճրա էյլէյէն պիր մաքինա իշուն
հիշ գանունլար գօնուլտըղը իշիտիլմիշ մի
տիր:

3. Պու հագիգաքըն սիսի գապուլ իթի-
յեճեք օլուրսա, հասլը օլանագ օլան եքթալի-
նի մեհնուսէ: Ինսան հիւրր տէյիլսէ, էֆալ
ու ամալընըն սահիպի, պինաէն ալէյէ մէ-
սուլը տա տէյիլ տիր: չունքի պիր քիմսէ
անճագ հապիպաթը հալտէ սէպէպ օլտուլը
էֆալ ու ամալըն մէսուլը օլապիլիր վէ շա-
յէա իրատէթի պէշլիլիէ սէրպէսթ տէյիլսէ,
քէնտինտէն սատրը օլան էֆալ ու ամալըն
սէպէպի տէ օ օլմամալ:

Ինսանըն մէսուլ օլմատըղը թագտիրտէ
արթըգ հիշ պիր վազիթե գալմազ: չիւնքի
ինթիխապընտա սէրպէսթ օլմատըղըմըղ խայ-
րըն իճրասրլստա միւքէլլէֆ օլմամալը:

Ինսան էֆալ ու ամալընտա հիւրր վէ ծու-
լարըն մէսուլը օլմայաճագ օլուրսա, արթըգ
ֆաղիլէք, սէյաք տէ գալմազ: Օ վազրիթ գա-
թիլ իլէ մազթուլ ալի տէրէճէտէ պուլը-
նըրլար:

Ինսան էֆալ ու ամալընտա հիւրր վէ ծու-
լարըն մէսուլը օլմայաճագ օլուրսա, արթըգ
վիճսան գալմազ: չունքի մէվճուտ օլմայան
պիր խայրը վէ չէրրի էմր վէ եա նէհի իթ-
մէյէ վիճտանըն նէ՝ հազըղ օլապիլիր: Իզթի-
րապր վիճսան տա մանասըղ պիր քէլիմէ
հիւքմիւնիւ ալըր:

Ինսան էֆալ ու ամալընտա հիւրր վէ
մուխթար վէ ծուլարըն մէսուլը օլմայաճագ օ-
լուրսա, արթըգ աջալէք տէ գալմազ, չիւն-
քի հաքիմիէր մէսուլը օլմատըղը պիր ճինա-
յէթի իրթիքեապ իթմիշ օլան պիր ճանիլի
մահքիւմիտէմէղլէր:

Իշթէ պու մէնհուս վէ միւտհիշ նէթիճէ-
լէր: Ինսանըն սէրպէսթիլիլիին ինքեար էլլէ-
յէն ֆաթալիսմ թալիմաթընըն նէ գատար
եանըղ վէ նէ գատար ֆէնա օլտուլընըն թա-
տիգէ քեաֆի տիրլէր:

(Մապասի վաթ)

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՌՄ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՇԽԱՐՀ. — Նոր կիրա-
կին՝ Ս. Քահանայապետը իր առանձնական մատրան
մէջ պատարագ մատոյց՝ Ներկայ էին Վանտոմի
Դուքսը և Դքսուհին և իրենց զաւակները:

Ն. Սրբութիւնը՝ Հաղորդութիւն տուաւ Նոյն
Արքայական Վեհափառութեանց, Վանտոմի Դուք-
սին միակ որդին, Շառլը-Ֆիլիք, Իշխան Օռլէանի,
դուքս Նրմաբի, առաջին Հաղորդութիւնը առաւ
Ս. Քահանայապետին ձեռքէն:

Ս. Քահանայապետը Մարտ 19ին, իր պաշտ-
պանին Ս. Յովսէփի տօնին օրը, Jam pridem ex Ita-
lia բառերով սկսեալ պաշտօնադրը մը կնքեց, որ
սահմանուած է՝ իտալական գաղթականութեանց
հոգեւոր պիտոյքներուն լաւ եւս գոհացում տալու:
Ասոր մէջ՝ Ն. Սրբութիւնը գաղթականներուն հոգե-
կան և նիւթական թշուառութիւնները նկարագրելէ
յետոյ կը յիշէ՝ ինչ որ անոնց համար Ս. Աթոռը ը-
րած է մարգարտութեան թելադրութեամբ: Այժմ,
Ս. Հայրը աշխարհիկ քահանաներու յատուկ զպրոց
մը կը հաստատէ: Այս քահանաները իրենց նպակո-
պտենքներն կողմէ Հռոմ պիտի զրկուին, և հին տարի
մը կամ երկու տարի, ինքուներու և բարքերու ու-
սումնասիրութեամբ՝ իտալական գաղթալ ալրերը եր-
թալու պիտի պատրաստուին: Ս. Քահանայապետը
այս Հաստատութեան կը յատկացնէ՝ գաղթալ ալրե-
րու առաքելութեանց համար Իտալիոյ մէջ կատար-
ուած հանգանակութիւնը:

Նոյն հարցին մասին, Կարդինալաց Ժողովը Մարտ
23ին հրատարակեց Վեհադիր մը որով կը ճշգրտի թէ
աշխարհիկ քահանաները ինչ պայմաններով կրնան
այսուհետեւ երթալ հաստատուիլ Ամերիկա կամ
Փիլիպին կղզիները, կամ ինչ թեուածեամբ կրնան
սակաւտաժամանակեայ ճամբորդութիւններ ընել:
Պաշտական շատ տուող դաւառներու վիճակաւ որ-
ները դարձեալ հրաւիրուեցան՝ իրենց Ժողովուրդին
հոգեւոր խնամքը ապահովելու մասին իրարու հետ
բանակցելու:

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ — Ամեն.
Գերեջանիկ Հոգեւոր Տէրը իր օրհնութիւնը և շնոր-
հաւորութիւնները հաղորդեց հեռագրաւ՝ Պաղատաթի
Կ. Պ. Փոխանորդ Փիլիպպոս թ. Մ. Վ. Մաղաքեանի,
որ ապրիլ 26ին կատարեց իր քահանայական լիաւորեալ
յորեկանը: Գերբ. Մաղաքեան, Միտրան Զմայուս,
քառասունեւմէկ տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ
Պաղատաթի մէջ աշխարհի՝ անձնանշանութեամբ և խո-
հեմութեամբ որ աշխարհ երկուր ժամանակի մէջ և ոչ
մի անգամ տա իմ տուած է զժողովեան կամ
անհաճոյ խնդիրներու: արքայական անձնուն
սէրը, յարգանքը և համակրութիւնը շահեր է: Ուս-
տի Պաղատաթի Հ. Կաթողիկէ Ժողովուրդը երախտա-

գիտական խանդավառ զգացումներով է որ կը տօնէ իւր արդիւնաշատ փողովորդապետին Յորդիւնը:

Ամեն. Տէրը նկատի առնելով այեւոր Յորդիւն-րին արժանիքը, այս առթիւ շնորհեց անոր Թագադիր Արքայի պատիւը. և Պաղտատի բարեպաշտ ժողովուրդն ալ հոգեւորապէս ուրախացնելու համար Ս. Քահանայապետին հրամանաւ յետևողաբար շնորհեց՝ յորդիւնին օրը տեղւոյն Կ. Հայոց եկեղեցւոյն մէջ ապաշխարութեան և Ս. Հաղորդութեան խորհուրդներուն մերձենալով Ս. Քահանայապետին դիտաւորութեան համար ազօժողներուն:

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Վ. Ե. Սուրբաթն Մէհմէտ Մէլատ Կայսեր Քահանայութեան տարեգարակին առթիւ Ապրիլ 27ին շնորհաւորական ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ Տօլմա Պաղէի պալատին մէջ. Եպարքոն ու նախարարները կէս օրէն առաջ, ժամը 11ին կայս. պալատ դասին և միջօրեի ճաշն ըրին: Քիչ ետքը ժամանեցին կրօնական, քաղաքային ու գինուորական պաշտօնատարներ, ոչ— իսլամ ազգերու հոգեւոր պետերը, ծերակուսականներ, երեսփոխաններ, մամուլի ներկայացուցիչներ, դեսպանատանց Ա. Թարգմանները, եւլին Րնդունելութիւնը տեղի ունեցաւ պալատին վերի յարկի կողմնակի սրահին մէջ, Բոյոր նախարարները և պաշտօնատարները մեծ համազգեստ կը կրէին. իսկ միւսները սովորական Սրահին ճակատը գրեւոր էր Կայս. Քահ. Քիչ ետքը ժամանեց Կայսրը՝ պաշտօնական համազգեստով և շրջապատուած պալատականներէ: Այդ միջոցին պալատին նուագաժողովներու խումբը կայս. քայլերգը հնչեցուց: Սուրբաթն ըստմեցաւ դառն վրայ: Նազիկ-իւլ-իշրաֆը ազօժք մը կարդալով բարեմաղթութիւններ ըրաւ: Յետոյ եպարքոսը, նախարարները և բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները իրենց շնորհատուութիւնները մատուցին: Յունաց Պատրիարք Տ. Երմիոս յառաջացաւ եւ հոգեւոր պետերուն անունով յունարէն ուղերձ մը կարդաց, զոր Մեծ Լօղօթէթ Արխիմարքի պէյ Թուրքերէնի Թարգմանեց:

— Ոտար տերութեանց վեհապետները շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեցին Կայսեր:

— Քառասներէն տոնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ քահանայութեան տարեգարձը հանդիսաւորապէս տօնուած է:

Ռ. Իրան խնդրանքին վրայ, Աւստրիական կառավարութիւնը անտառային վարչութեան բարձր պաշտօնատար նշանակած է Մ. Պօկմանը, որ հինգ տարի պայմանաժամով, իբր անտառներու ընդհ. տնօրէն պիտի ծառայէ երկրագործական նախարարութեան մէջ: Ասոր վերաբերեալ պայմանագրութիւնը պիտի ստորագրուի Վիեննայի մէջ, օսմ. դեսպանին կողմէ:

Պիթիւն կը հեռագրեն թէ այնտեղի ըմբոստելութեան պարագլուխներէն Շէյխ Շէհապետին, իր եղբայր Շիրինի և հինգ ընկերոջ հետ միասին

Վանէն Ռուսիա անցնիլ փորձած ժամանակ, զօրքերու հետ ընդհարում մը ունենալով թէ՛ ինք, թէ եղբայրը և միւս հինգ ընկերները ձերբակալուած են: Զարագործներու ձերբակալութեան լուրը մեծ քրահունակութիւն պատճառած է Պիթիւնի մէջ:

Յունաց Պատրիարքարանի պաշտօնաթերթը Էֆէսիսիսի Ալիթիա անպայման դադարման դատարարուեցաւ:

Պատկանեալ Աւաջնորդարաններէն Ֆէնէրի Պատրիարքարանին հասած նոր հեռագրերու համաձայն Թրակիոյ զանազան կողմերը քաղթը կը շարունակուի: Մինոզը Ապրիլ 28ին նիստ գումարեց եւ որոշում տուաւ նոր դիմում մը ընել Բ. Դրան, հետեւաբար անօդական Էնսի և Պրաւսայի մեքսիպոլիսները ընկերակցութեամբ գործակալատարին՝ պոցին ներքին գործոց եւ գաղտնական նախարարներուն և խնդրեցին դարձեալ որ կտրուկ միջոցներ ձեռք առնուին քաղթը արգիլելու համար:

Նախարարները պէտք եղած հաւաստումներ տուին:

Նախարարաց Խորհուրդը վերջին նիստերուն մէջ պարզեցաւ բարենորոգմանց գործադրութեան մասին ձեռք առնուելիք միջոցներով: Կառավարութեան առաջին ընելիքը պիտի ըլլայ վերակազմել գիւղատեւքերու վարչութիւնը, ինչ որ նահանգներուն վերակազմութեան հիմը պիտի կազմէ: Գիւղատեւքերու նոր օրէնքն արդէն սկսած գործադրուիլ քանի մը նահանգաց մէջ:

Բ. Դրան շրջանակներէն քաղուած տեղեկութեան համաձայն Անտառային մէջ Յրանսական ընկերութեանց տրուած երկաթուղիներուն շինութեան պիտի սկսուի այս տարի Յունիսիս:

Օսմ. կառավարութիւնը Արմսթրոնկի յանձնարարեց նոր դրութեամբ գերագոյն արէստօթ մը, որուն անունն է Ֆաթիմ Աւլիքան Մէհմէտ Խան: Մարտնաւերու յանձնարարութիւններ ալ պիտի ըլլան: Ֆաթիմի շինութիւնը երկու տարիէն պիտի աւարտի: Բեասիէ ու Աւլիքան Օսման արէստօթները մէկ քանի ամիսէն Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը պիտի դան:

Ոսկան էֆ. Մարտիկեան, հեռագրական ու թղթատարական նախարարը, որ անցեալները Պէյրութ գացած էր, քանի մը օրէն Հալէպի ճամբով Պաղտատ պիտի ուղեւորի, հոն ալ հեռագրական ու թղթատարական գործառնութիւնները քննելու:

Տէրութեանց պատասխանը Յունաստանի տրուելուն հետեւանքով Հելլէն կառավարութիւնը հրամայեց ամբողջովին պարպել Եպիրոսը:

Տուրացոյցն կը հեռագրուի. — Հաւաստի աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Եպիրոսի խնդրին առթիւ ծագած անհամաձայնութիւնք կարգադրուած են, քանի մը կէտերէ զատ, որոնց մասին բանակցութիւններ կը շարունակուին:

• 2. Եթե ինչ էն կը հեռագրեն — Սահմանադրի նոր դէպք մը տեղի ունեցաւ Սեւ Լեւոնի և Աւստրիոյ միջեւ։ Աւստր. զօրքեր սահմանադրական անցան և մինչեւ 5 քլմ. տեղ յառաջացան։

• Ապրիլ 26ին տեղի ունեցան Ֆրանսայի երեսփ. ընտրութիւնները։ Ընտրուեցան 601 երեսփոխանէ 3:0 հոգի։ Ընտրուածներէն 5ը նորեր են։ Մէջն ըլլալով Ախիսն Լիպէրալը, ընտրուեցան 66 ունիւսիստներ, և 47 յառաջդիմական, 20 անդամ ձախակողմի դաշ-նակցութեան, 38 ձախակողմեան հանրապետական, 418 արմատական և արմատական-ընկերվարական, 44 հանրապետական-ընկերվարական, 40 միացեալ ընկեր-վարական։

Ռէաքսիստները շահեցան 4 տիժու, Արմատա-կանք 2, Արմատական-ընկերվարականք 3, Միացեալ — ընկերվարականք 4, Յառաջդիմականք կրուսին 3 տիժու, Զախակողմի Դաշնակցութիւնը 1, Զախա-կողմեան Հանրապետականք 2, Հանրապետական-ըն-կերվարականք 2։

— Երեսփոխան ընտրուածներուն մէջ կը նշմար աւին նախկին նախարար Միլոան և Պախան, յառաջ-դիմական Եապլ Պէնուա, Արքա Լըմիւ, Պոնաբարդ-եան Լազի, արմատական Րիւէզ, Ժ. Քալյո, Տընի Բօլէն, Պարլոու և Տէշանէլ, նախարար Վիվիանի և Ռէյնա։ Նախարգ ստիկանապետ Մ. Լէփին, համե-մատականի մնացած է ընկերվարականի մը հետ։ Պար-տուած է արմատական-ընկերվարական թալամոս, որ շնորհաւորած էր տիկին Քալյոն։ Մ. Քալյոն վրայ կատարած սպանութեան համար։

• Իռլանդայի խորհրդը ելլալով կը կնճռոտի։ Թոյլով կ'ըմանայ Տրալլինէն թէ նոյն տեղւոյն բոլոր զօրագունները հրաման ստացան յառաջխաղացումի պատրաստ գտնուելու։ Ուէսթ Քէնտի և Եորքշայրի զօրագուններն այս առաւել Պէլֆաթ ժամանեցին։ Մանչէսթըրի զօրագունդն անմիջապէս պիտի մեկնի Բըրալէն։

• Միացեալ Նահանգաց զօրքերը գրաւեցին Մեքսիկացւոց Վերա Քրուզ քաղաքը։

— Մեքսիկեան ապստամբները, որ կը գտնուին Զօր. Քարանցայի հրամանին տակ, Հուլիսի կու-սակիցներուն միացան, անոնց հետ Ամերիկայի բուն դիմագրելու համար։

— Մեքսիկայի և Մ. Նահանգաց սահմանադրի վրայ, ի Նուէվո-Լարէսո, Մեքսիկեան գաշակիցներն ուժանակի միջոցաւ ալեցին միմիւր դարձուցին գլխա-ւոր շէնքերը, որոնց մէջ է նաև Ամերիկեան հիւպա-տոսարանը, և ապա կրակ ըրին Ամերիկեան Լարէսո քաղաքին վրայ (Թէքսաս), սահմանադրիին դիմացի կողմը, սպաննելով երեք տմերկացի։ Ամերիկեան պա-հակախուժքերը պատասխանեցին և բաւական թուով Մեքսիկացիներ սպաննուեցան։ Հակառակ անոր որ թշնամութիւնք սկսած են, նախագահ Մը. Ուիլսոն իր բանակն առաջ մղելու և վճռական գործողու-թեան մը ձեռնարկելու կը վազանի։ Սահմանադրա-կաններուն ընթացքը, որուն համեմատ պիտի որոշուի Մ. Նահանգաց ապագայ գործողութիւնը, տակաւին անորոշ է և Ամերիկեան կառավարութիւնը կը սպասէ, զմանզի տակաւին չի գիտեր թէ ամբողջ Մեքսիկայի գէտ պիտի կռուի եթէ ոչ միայն Հուլիսի կուսակ-ցութեան հետ։

— Մեքսիկացիները կը հեռապիղծեն Ամերիկացի-ները Մեքսիկայի փողոցներուն մէջ և այն տեղերը ուր անոնց կը հանդիպին։ Տէրութեանց դեսպանները բողոքած են այս մարդաստութեան գէտ։ Զօր. Հուլիսի հրաման տուած է որ զաղբեցնեն այդ հալածանքը։ Բայց անիկա կը յանձնարարէ Ամերիկացիներուն որ հեռանան Մեքսիկայէն, կարելի եղածին չափ շուտ, որովհետեւ երկրին անցուցած ճգնաժամային բազմ-ներուն կառավար. լիւնը գծուարութեամբ պիտի կրնայ հսկել անոնց վրայ։

— Նախագահ Ուիլսոն և Զօր. Հուլիսի միջնոր-դութեան առաջարկ ստացան Արժանիքի, Քիլի և Պարզիլիայ կողմէ։ Կը յուսացուի որ այս միջնորդու-թեան շնորհիւ բարեկամար կարգադրուի երկու պե-տութեանց միջեւ ծագած կռիւր։

Բ Ո Վ Ա Ն Ի Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Դէպքեր եւ սկզբունքներ	278
Սիւսիլէ	276
Նամակ առ Աղեփանդր Կաթողիկոս	277
Ս Հաղորդութեան վարդապետութիւնը	280
Քաց Նամակ	281
Եօթնեակ Քրիստոնէի	282
Այլեւայլ	283
Գաթօլիք Մեզիկայի էսաւլար	285
Տեղեկագրական	286

ԱՐՏՈՐԱՏԵՐ

ՅՈՎԶ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱՎՐԱՊԵՏ

ԳԵՈՐԳ. Ծ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Տպարան Կ. Արժագանգ Շարաքաթըրի, Բեռն, Պայրաժ փողոց թիւ 5, Կ. Պոլս

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅԾԱՆՆԵՐ.— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20.— մէկ թիւ՝ 1 դհկ.—Արսասան-
ւան տար. ձր. 10. վեցամս. 5.— Վճարմունք կանխիկ են:

ՀԱՍՏԷ.— Կաթողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5. Պայրամ փողոց 5, 4.
Պոլիս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ.— 1.— Արձագանգ կը հրատարակուի
Շաբաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն զրկուած ու եւ
յօդուած: 3.— Կեղծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել խմբագրապետին:
4.— Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: Յօդուածներու 5.—
ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք
կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոշմ ի միասին զրկել:

Տարր. Սկզբունք Գրիստ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն.:

Տէր Կոմիտաս Քահանային վարքը. գին 5 դհկն.:

ՏԱՐԱՆ. Կաթողիկէ Արձագանգ: Բերա, 5 Պայրամ փ. 5: Տպարանս ըստմանեալ-
նի ճոխ և ի վիճակի է որ և իցէ տպագրական գործոց համար: Կը տպուին ամեն տե-
տակ ծանուցմունք, գիրքեր, տետրներ, հրաւիրագիրներ, քարտեր, քարդ-տորէաներ,
մահազդներ, եւն. եւն., Գիները անմեղելի կերպով աժան են: Գեղեցկագիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյս գոհ պիտի
ընան:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL:

VIENNE 1. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: *Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Brünn, Budapest, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prossnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislaw, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zittau.*

EN TURQUIE:

Constantinople et Smyrne.

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

Siège à Galata, Place du Pont de Karakeuy

Agences à Stamboul, Péra et Scatari.

Le Wiener Bank-Werein fait toutes opérations de Banque et notamment :

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'accréditifs simples et documentaires;

Palements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3. 1/2 % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Calata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.